

המשיכה המתמשכת שבלאומיות¹

הלאומיות [Nationalism] הוכרזה כמתה מספר פעמים במהלך המאה ה-20 :

- לאחר מלחמת-העולם הראשונה, כאשר האימפריות האחרונות באירופה, האוסטרית והתורכית, שובררו לאומות מוגדרות-עצמית, ולא נותרו לאומנים [Nationalists] משוללים [מממוש לאומי באירופה] זולת הציונים ;
- לאחר ההפיכה הבולשביקית, כאשר נאמר כי מאבקי הבורגנות להגדרה-העצמית מוחלפים מעתה והלאה בידי מאבקי העובדים, שלהם אין ארץ ;
- לאחר התבוסה הצבאית של איטליה הפאשיסטית וגרמניה הנציונל-סוציאליסטית, כאשר התוצאות הישירות של הלאומיות בדמות רציחות-עם הוצגו למראה כל, וכאשר נחשב כי הלאומיות כמערכת-עיקרי-אמונה [creed] ומעש [practice] איבדה את ערכן לנצח.

ועם זאת, 40 שנה לאחר תבוסת הפאשיסטים והנאצים, אנו רואים כי לאומיות לא רק ששרדה אלא נולדה מחדש, עברה תחייה. הלאומיות הוחייתה לא רק על-ידי ה-ימין אלא גם על-ידי ה-שמאל. לאחר המלחמה הנאצית, לאומיות הפסיקה להיות מוגבלת לשמרנים והפכה לעקרון אמונה ומעש של מהפכנים, והוכיחה עצמה להיות האמונה [creed] המהפכנית היחידה שעדיין עבדה.

לאומנים שמאליים או מהפכניים מתעקשים כי ללאומיות שלהם אין דבר במשותף עם הלאומיות של פאשיסטים ונאצים, וכי הלאומיות שלהם היא זו של המדוכאים, כי היא מציעה שחרור אישי כמו גם תרבותי. [אך ה]טענות [הבסיסיות של] הלאומנים המהפכניים נפוצו בעולם באמצעות שני המוסדות ההירארכיים העתיקים ביותר הממשיכים להתקיים היום: המדינה הסינית, וקרוב יותר לזמננו, הכנסייה הקתולית. כרגע, לאומיות מוצגת כאסטרטגיה, כמדע וכתיאולוגיה של השחרור, כהגשמה של צו תנועת ההשכלה כי 'ידע הוא כוח', כתשובה מוכחת לשאלה "מה יש לעשות?"

כדי לאתגר טענות אלה ולראותן בהקשר המתאים, עלי לשאול מהי הלאומיות – לא רק הלאומיות המהפכנית החדשה אלא זו המסורתית. איני יכול להתחיל בהגדרת המונח, משום שלאומיות אינה מילה בעלת משמעות סטאטית: זהו מונח המכסה רצף של ניסיונות היסטוריים שונים. אתחיל במתן שרטוט חפוז של ניסיונות אלו.

* * *

לפי תפיסה שגויה נפוצה (ואשר ניתנת למניפולציה), אימפריאליזם הינו תופעה שתחילתה בעבר הקרוב, כולל את הקולוניאליזם של העולם כולו, והינו השלב האחרון של הקפיטליזם. אבחון זה מצביע על תרופה מסוימת: לאומיות מוצעת כנוגדן לאימפריאליזם: נאמר כי מלחמות של שחרור לאומי משבררות את הקיסרות הקפיטליסטית.

אבחון זה משרת מטרה, אך אינו מתאר אף מאורע או מצב. אנו מתקרבים אל האמת כאשר אנו מעמידים תפיסה זו על ראשה ואומרים כי אימפריאליזם היה השלב הראשון של הקפיטליזם, כי העולם עבר, כתוצאה מכך, קולוניאליזם על-ידי מדינות לאום, וכי לאומיות הינה השלב הדומיננטי, הנוכחי, ו-יש לקוות) האחרון של הקפיטליזם. עובדות טיעון זה לא התגלו אך-אתמול; והן מוכרות ממש כמו התפיסה המוטעית המכחישה אותן.

היה זה נוח, ממספר סיבות טובות, לשכוח כי עד לכמה מאות השנים האחרונות, הכוחות הדומיננטיים באיראסיה [Eurasia] לא היו מדינות-לאום אלא קיסריות [אימפריות]. קיסרות שמימית בשליטת שושלת מינג וקיסרות איסלאמית בשליטת השושלת העותומאנית וקיסרות קתולית בשליטת שושלת הפסבורג התחרו זו בזו על החזקת העולם המוכר [להן]. מתוך השלוש, הקתולים לא היו האימפריאליסטים הראשונים אלא האחרונים. הקיסרות השמימית של המינגים חלשה על רוב מזרח אסיה ושילחה ציים מסחריים עצומים על-פני הימים מאה שנים לפני שהקתולים יורדי-הים פלשו למקסיקו.

מהללי ההישג הקתולי שוכחים כי בין 1420 ל-1430 הביורוקרט הקיסרי צ'ינג הו פיקד על משלחות ימיות של 70,000 איש והפליג לא רק למאלאיה, הודו-סין וציילון הקרובות, אלא הרחק מנמלי-בית עד כדי המפרץ הפרסי, הים האדום ואפריקה. מהללי ההישג הקתולי גם ממעיטים בהישגים הקיסריים של העותומאנים, אשר כבשו את כל הפרובינציות של הקיסרות הרומית [הביזנטית] זולת זו המערבית ביותר, משלו בצפון אפריקה, בערב, במזרח-התיכון ובמחצית אירופה, שלטו בים-התיכון והתדפקו על שערי וינה. הקתולים הקיסריים שמו פניהם מערבה, אל מעבר גבולות העולם הנודע, כדי לחמוק מן הכיתור.

למרות זאת, היו אלו הקתולים הקיסריים אשר 'גילו את אמריקה' וההרס והגזל רוצחי-העמים של 'תגליתם' שינו את מאזן הכוחות בין הקיסריות של איראסיה.

האם הסינים או התורכים הקיסריים היו קטלניים פחות לו היו הם 'מגלים את אמריקה' כל שלוש הקיסריות ראו בזרים כפחות מאנשים ולפיכך כטרף לגיטימי. הסינים ראו באחרים ברברים; המוסלמים והקתולים ראו באחרים כופרים או 'בלתי-מאמינים'. המונח 'כופר' אינו אכזרי כמו המונח 'ברברי', שכן הכופר מפסיק להיות טרף לגיטימי כאשר הוא או היא מחונך-מחדש בידי מביא-הציויליזציה.

המונח 'בלתי-מאמיך', והמוסריות שמאחוריו, התנגשו עם המעש של הפולשים הקתולים. הסתירה בין אמונה מוצהרת לבין מעשים זוהתה בידי מבקר מוקדם מאוד, כומר בשם לאס קאסאס [Las Casas], אשר ציין כי טקסי המרת-הדת היו תירוצים להפרדה ולהשמדה של אלו שדתם לא הומרה, וכי המומרים עצמם לא קיבלו יחס כיתר הקתולים אלא כעבדים.

הביקורות של לאס קאסאס לא גרמו הרבה יותר ממבוכה לכנסייה הקתולית ולקיסר הקתולי [מלך ספרד]. חוקים הועברו וחוקרים נשלחו, אך השפעתם הייתה מועטה, משום ששתי המטרות העיקריות של המשלחות הקתוליות, המרה וגזל, סתרו זו את זו. רוב אנשי-הכנסייה הסתפקו בהושעת הזהב וארירת הנשמות. הקיסר הקתולי הפך תלוי יותר ויותר על עושר-הגזל למימון החצר הקיסרית, הצבא, והציים המבצעים את הגזל.

גזל המשיך להיות חשוב יותר מהמרה, אך הקתולים המשיכו להיות מובכים. האידיאולוגיה שלהם לא התאימה התאמה של-ממש למעש שלהם. הקתולים הרבו בחשיבות כיבושים את האצטקים והאינקה, אותם תיארו כקיסריות בעלות מוסדות דומים לאלו של קיסרות הפסבורג ומנהגים דתיים שטניים כאלו של האויב הרשמי, הקיסרות הכופרת של התורכים העותומאנים. אך הקתולים לא ייחסו חשיבות רבה למלחמת ההשמדה נגד קהילות שחסרו הן קיסרים והן צבאות סדירים. הישגים כאלו, למרות שכיחות התרחשותם, עמדו בניגוד לאידיאולוגיה והיו מועטי גבורה.

הסתירות בין אמונותיהם המוצהרות של הפולשים ומעשיהם לא נפתרו על-ידי הקתולים הקיסריים. הן נפתרו בידי מבשריה של צורה חברתית, מדינת-הלאום. שני מבשרים כאלו הופיעו באותה השנה, 1561, כאשר אחד מן ההרפתקנים שמעבר-לים של הקיסר הכריז על עצמאותו מן הקיסרות, ואחדים מן הבנקאים והמפרנסים של הקיסר פתחו במלחמת עצמאות.

ההרפתקן שמעבר-לים, לופֶה דֶה-אֶגִירָה [Lope de Aguirre], נכשל בגיוס תמיכה והוצא להורג.

הבנקאים והמפרנסים של הקיסר גייסו את התושבים של מספר פרובינציות קיסריות והצליחו לכרות את הפרובינציות מן הקיסרות (פרובינציות שיוודעו לימים כ-'הולנד' [The Netherlands]).

שני מאורעות אלו לא היו עדיין מאבקי שחרור לאומי. היו הם מבשרים של העתיד לבוא. הם היו גם תזכורות של אירועי העבר. בקיסרות הרומית שחלפה, משמרות פרטוריים² הוחזקו להגן על הקיסר; המשמרות לקחו על עצמם יותר ויותר מתפקידי הקיסר ולבסוף נשאו בידיהם בכוח הקיסרי במקום הקיסר. בקיסרות הערבית האיסלאמית, הח'ליף העסיק שומר-ראש תורכיים להגן על גופו; המשמרות התורכיים, כמו הפרטורים המוקדמים, אחזו עוד ועוד מתפקידי הח'ליף ולבסוף השתלטו על הארמון הקיסרי כמו גם על משרת הקיסר.

לופה דה אגירה והגראנדים ההולנדים לא היו שומר-הראש של המונארכ ההפסבורגי, אך ההרפתקן הקולוניאלי מן האנדים ובתי המסחר והפיננסים ההולנדיים נשאו תפקידים קיסריים חשובים. מורדים אלו, כמו המשמרות הרומיים והתורכיים, רצו לשחרר עצמם מן העלבון הרוחני והעול החומרי של שירות הקיסר; הם נשאו בידיהם כבר בסמכויותיו של הקיסר; הקיסר לא היה להם יותר מאשר טפיל.

ההרפתקן הקולוניאלי אגירה היה, מסתבר, לא-יוצלח כמווד; זמנו טרם הגיע.

הגראנדים ההולנדים לא חסרו יכולת, וזמנם הגיע. הם לא הפילו את הקיסרות; הם ערכו בה ארגון-מחדש [rationalized it]. בתי המסחר והפיננסים ההולנדיים כבר החזיקו בחלק גדול מעושרו של העולם; הם קיבלו אותו כתשלום עבור פרנסם את ציי הקיסר, צבאו וחצר-ביתו. עתה יצאו הם לשדוד מושבות [קולוניות] בשמם-הם ולתועלתם-הם, חופשיים מכבליו של אדון-על טפילי. ומשום שהם לא היו קתולים אלא פרוטסטנטים קלוויניסטים, הם לא התביישו מסתירה כלשהיא בין אמונות מוצהרות ומעשים. הם לא הצהירו על אמונה בהצלת נשמות. הקלוויניזם שלהם אמר להם כי אל בלתי-ניתן-לפענוח הציל או ארר את כל הנשמות בראשית הזמן ואף כומר הולנדי לא יכול לשנות את תוכניתו של האל.

ההולנדים לא היו צלבנים; הם הגבילו את עצמם לגזל חסר-גבורה, חסר-שעשוע ועסקי, מחושב ומוסדר; הציים השודדים יצאו וחזרו לפי לוחות-הזמנים. העובדה כי הזרים הנגזלים היו 'בלתי-מאמינים' הפכה פחות חשובה מן העובדה שלא היו הולנדים.

חלוצים מערב-איראסייתים של הלאומיות טבעו את המונח 'פראים'. מונח זה היה נרדף למונח 'ברברים' של הקיסרות השמימית המזרחית. שני המונחים סיווגו בני-אדם כטרף לגיטימי.

* * *

במשך שתי מאות-השנים הבאות, הפלישות, השעבודים והנישולים בהם החלו ההפסבורגים היוו מושא חיקוי לבתים המלכותיים האירופאיים האחרים.

במבט דרך עדשות ההיסטוריונים הלאומנים, מקימי-הקולוניות הראשונים כמו גם מחקיהם המאוחרים יותר נראים כאומות: ספרד, הולנד, אנגליה, צרפת. אך בהיראותם מנקודת התצפית של העבר, הכוחות מקימי-הקולוניות הינם הפסבורגים, טיודורים, סטיוארטים, בורבונים, אורנג'ים – שושלות זהות לאלה שהתקוטטו על עושר וכוח מאז נפילת הקיסרות הרומית המערבית. הפולשים יכולים להיראות משתי נקודות-התצפית משום שתמורה הייתה מתחוללת אותה עת. היישויות לא היו עוד נחלות פיאודליות, אך עדיין לא היו אומות של-ממש; היו להן חלק מתכונות מדינת הלאום, אך עדיין לא כולן. היסוד הראוי ביותר לציון היה הצבא הלאומי. טיודורים ובורבונים כבר תפעלו את האנגליות או הצרפתיות של נתיניהם, בייחוד במהלך מלחמות נגד נתיניו של מונארך אחר. אך לא סקוטים ולא אירים, לא קורסיקנים ולא פרובנסלים גוייסו להילחם ולמות למען "אהבת ארצם". המלחמה הייתה עול פיאודלי מאוס, מס-עובד שיש לשלמו; הפטריוטים היחידים היו פטריוטים של אלדורדו³.

עיקרי מה שעתידי היה להיות האמונה הלאומית לא משכו את השושלות המושלות, שדבקו בעיקרי האמונה הישנים והמוכחים שלהם. העיקרים החדשים נמצאו מושכים למשרתים הגבוהים של איש-השושלת, למלווי-הכספים שלו, לסוחר-התבלינים שלו, לספקי הציווד הצבאי שלו ולגולני-המושבות שלו. אנשים אלו, כמו לופה דה אגירה והגראנדים ההולנדים, כמו המשמרות הרומאים והתורכיים המוקדמים יותר, נשאו בידיהם תפקידי מפתח אך נותרו משרתים. רבים מהם, אם לא כולם, בערו ברצון להתנער מן העלבון והעול, לפטור עצמם מן האדונים הטפיליים, להמשיך את ניצול בני-הארץ וגזל המושבות בשמם שלהם ולתועלתם שלהם.

אנשים אלו, העתידיים להיוודע כבורגנות או כמעמד הביניים⁴, אנשים אלו הפכו עשירים ורבי-כוח מאז ימי הציים הראשונים שפנו מערבה. חלק מעושרם הגיע מן המושבות הנגזלות, כתשלום על השירותים שמכרו לקיסר; סאת עושר זו תיקרא בהמשך 'הצבר ראשוני של הווי'. חלק נוסף של עושרם הגיע מגזל בני-ארצם המקומיים באמצעי שיוודע מאוחר יותר כ-'קפיטליזם'; השיטה לא הייתה לחלוטין חדשה, אך היא באה לכדי שימוש רחב לאחר שמעמדות הביניים הניחו את ידיהם על הזהב והכסף של העולם החדש.

מעמדות ביניים אלו נשאו בידיהם סמכויות חשובות, אך טרם היו מנוסים בנשיאת הכוח הפוליטי המרכזי. באנגליה הם הפילו מונארך אחד והכריזו על קהיליה [commonwealth] אך, בפחדם כי האנגריות ההמוניות שגייסו נגד המעמד הגבוהים יוכלו לפנות נגד מעמד הביניים, החזירו הם עד-מהרה מונארך אחר מאותה שושלת.

לאומיות לא הגיעה לפרקה ממש עד השנים המאוחרות של המאה ה-18 כאשר שתי התפוצצויות, במרחק 13 שנים זו מזו, הפכו את מצב-עמידתם היחסי של שני המעמדות הגבוהים ושינו את הגיאוגרפיה הפוליטית של הגלובוס לנצח. ב-1776, סוחרים קולוניאליים והרפתקנים שחזרו את מעשהו של דה-אגירה בהכרזה על עצמאותם מן השליט איש-השושלת שמעבר לים, התעלו על קודמם על-ידי גיוס עמיתיהם-להתנחלות, והצליחו לנתק עצמם מן הקיסרות הבריטית והאנוברית. וב-1789, סוחרים ולבלרים נאורים התעלו על קודמיהם החלוצים ההולנדים באמצעות גיוס, לא רק של כמה פרובינציות ספר, אלא של כלל אוכלוסיית הנתינים, בהפלה וקטל של המונארך הבורבוני השליט, ובהתמרת כל הקשרים הפיאודליים בקשרים לאומיים. שני אירועים אלו סימנו את סופו של עידן. מכאן הלאה אפילו המושלים אנשי-השושלות השורדים הפכו ללאומנים, ויתר האחוזות המלכותיות הלכו וקיבלו אופי של מדינות לאום.

* * *

שתי המהפכות של המאה ה-18 היו שונות בתכלית, והן תרמו יסודות שונים ואפילו סותרים למערכת-עיקרי-האמונה ולמעש של הלאומיות. איני מתכוון לנתח אירועים אלו כאן, אלא רק להזכיר לקורא כמה מן היסודות הללו.

שתי המרידות שברו בהצלחה את קשרי הנאמנות לבית מונארכי, ושתיהן הסתיימו בכינון של מדינות לאום קפיטליסטיות, אך בין המעשה הראשון לאחרון היה ביניהן מעט במשותף. המחיים העיקריים של שני מעשי-המרי הכירו את הדוקטרינות הרציונליסטיות של ההשכלה, אך האמריקנים בעלי-הסגנון-הייחודי הגבילו עצמם לבעיות פוליטיות, בעיקר לבעיית כינון מנגנון מדינתי שיוכל להמשיך מן המקום בו הפסיק המלך ג'ורג'. רבים מן הצרפתים הלכו הרבה הלאה; הם העלו את בעיית הבנייה-מחדש, לא רק של המדינה אלא של החברה כולה; הם קראו תגר לא רק על הקשר בין נתין למונארך, אלא גם על הקשר בין עבד לאדון, קשר שנותר מקודש לאמריקנים. שתי הקבוצות הכירו, בודאי, את אבחנתו של ז'ן-ז'ק רוסו כי בני-האדם נולדו חופשיים אך הינם כבולים בשלשלאות בכל מקום, אלא שהצרפתים הבינו את השלשלאות הבנה עמוקה יותר והתאמצו מאמץ רב יותר לנתצן.

בהיותם מושפעים מדוקטרינות רציונליסטיות כפי שהיה רוסו עצמו, המהפכנים הצרפתיים ניסו ליישם את ההיגיון חברתי לסביבה האנושית באותו האופן בו היגיון טבעי – מדע – החל להיות מיושם לסביבה הטבעית. רוסו עבד מעל שולחנו; הוא ניסה לכוון צדק חברתי של נייר, באמצעות הפקדת ענייניהם של בני-אדם בידי יישות שגילמה את רצון הכלל. המהפכנים הסעירו למען כינון צדק חברתי לא רק על הנייר, אלא בקרבם של אנשים מגוייסים וחמושים, רבים מהם זועמים, רובם עניים.

היישות המופשטת של רוסו לקחה על עצמה את הצורה המוחשית של 'הועדה לביטחון הציבור' (או 'בריאות הציבור'), אירגון שיטור שהחשיב עצמו כהתגלמות רצון הכלל. חברי הועדה הצדיקים יישמו באופן מודע את ממצאי התבונה לעניינים אנושיים. הם החשיבו עצמם למנתחי האומה. הם גילפו את הפרעות הכפייתיות [obsessions] האישיות שלהם לתוך החברה באמצעות אזמל המדינה.

יישום המדע לסביבה לבש את צורת הטרור השיטתי. מכשיר ההיגיון והצדק היה הגיליוטינה.

הטרור ערף את ראשם של השליטים הקודמים ואז קם על המהפכנים.

פחד עורר תגובה שסחפה הלאה את הטרור כמו גם את הצדק. האנרגיה המגוייסת של פטריוטים צמאי-דם נשלחה לחוץ-לארץ, לכפות הארה על זרים בכוח, להרחיב את האומה לכדי קיסרות. ציודם של צבאות לאומיים היה משתלם הרבה יותר מאשר ציודם של צבאות פיאודליים היה אי-פעם, ומהפכנים לשעבר הפכו חברים עשירים ורבי-כוח במעמד הביניים, שהיה עתה למעמד העליון, המעמד השליט. הטרור כמו גם המלחמות הורישו מורשת הרת-גורל למערכת-עיקרי-האמונה ולמעש של לאומיות אחרות.

מורשת המהפכה האמריקנית הייתה בעלת אופי אחר לגמרי. האמריקנים הוטרדו פחות בעניין הצדק, ויותר בעניין הרכוש.

המתנחלים-פולשים בחוף המזרחי של היבשת הצפונית לא נזקקו לגיורג' לבית האנובר יותר מאשר לופה דה-אגירה הזדקק לפיליפ לבית הפסבורג. או, לחילופין, העשירים ורבי-הכוח מבין המתנחלים נזקקו למנגנון של המלך ג'ורג' להגן על עושרם, אך לא להשיג אותו. אם יכולים היו לארגן מנגנון מדכא משלהם, לא היו הם צריכים את המלך ג'ורג' כלל.

בטוחים ביכולתם להשיק מנגנון משלהם, בעלי-העבדים, ספסרי-האדמות, יצואני-התוצר והבנקאים מצאו את מיסי המלך וצויו בלתי-נסבלים. המרתיה שבצויו המלך היה הצו שאסר באופן זמני פלישות לאדמות התושבים המקוריים של הארץ; יועצי המלך נתנו עיניהם בפרוות החיות שסופקו על-ידי ציידים ילידיים; ספסרי-האדמות המהפכניים נתנו עיניהם באדמות הציידים.

שלא כמו דה-אגירה, מקימי-הקולוניה המאוגדים-בפדרציה שבצפון הצליחו לכוון מנגנון מדכא משלהם, והם עשו זאת באמצעות עירור מינימום של שאיפות לצדק; כוונתם הייתה להדיח את סמכותו של המלך, לא את זו שלהם. במקום להסתמך באופן מופרז על עמיתיהם-המתנחלים או שוכני הפרוות שלא שפר מזלם, שלא לדבר על עבדיהם, מהפכנים אלו הסתמכו בעיקר על שכירי-חרב ועל עזרה חיונית מן המונארך הבורבוני אשר יופל מספר שנים מאוחר יותר על-ידי מהפכנים צדיקים יותר.

מקימי-המושבות הצפון-אמריקניים שברו את הקשרים המסורתיים של נאמנות ומחויבות פיאודלית, אך שלא כמו הצרפתים, הם החליפו רק באופן הדרגתי את הקשרים המסורתיים בקשרי פטריוטיות והשתייכות לאומה. הם לא היו ממש אומה; גיוסם המהוסס של הכפריים במושבות לא התייחס לכדי גוף אחד, ואוכלוסיית הכפופים מרובת-השפות, מרובת-התרבויות והמחולקת-חברתית התנגדה להיתוך כזה. המנגנון הדכאני החדש לא היה מנגנון שעבר ניסוי ובדיקה, והוא לא השיג נאמנות ללא-עוררין של אוכלוסיית הכפופים, שלא הייתה עדיין פטריוטית. משהו אחר היה דרוש. אדוני-עבדים אשר הפילו את מלכם משלטונו במושבה פחדו כי עבדיהם יוכלו באותו אופן להפיל את האדונים; ההתקוממות בהאיטי הפכה פחד זה לפחות מאשר היפותטי. ולמרות שלא פחדו הם עוד להידחק לתוך הים בידי התושבים הילידיים של היבשת, הסוחרים והספסרים היו מודאגים לגבי יכולתם לפרוץ הלאה לתוך תוכה של היבשת.

המתיישבים-הפולשים האמריקניים מצאו פתרון בשימוש במכשיר אשר לא היווה, כמו הגיליוטינה, המצאה חדשה, אך היה קטלני באותה המידה. מכשיר זה יודע בהמשך כ-'גזענות', והוא יהפוך טבוע במעש הלאומני. גזענות, כמו מוצרים מאוחרים יותר של אמריקנים מעשיים, היוותה עקרון פרגמטי: תוכנו לא היה חשוב; מה שהיה חשוב הוא העובדה שהעיקרון עבד.

בני-אדם נידו במונחים של המכנה-המשותף הנמוך והשטחי ביותר שלהם, והם נענו לקריאה. אנשים אשר נטשו את כפריהם ומשפחותיהם, אשר היה שוכחים את שפותיהם ומאבדים את תרבויותיהם, אשר כמעט ורוקנו מכל אופיים החברתי, תומרנו לכדי החשבת צבע-עורם כתחליף לכל אשר איבדו. הם נהפכו לגאים במשהו שלא היווה הישג אישי או אפילו, כמו שפה, מושא-רכש אישי. הם הותכו לכדי אומה של גברים לבנים. (נשים לבנות וילדים לבנים התקיימו רק בתור קורבנות מקורקפים, כהוכחות לבהמיות של הטרף הניצוד.) מידת הריקון מתגלה בהבלים שהאנשים הלבנים חלקו זה עם זה: דם לבן, מחשבות לבנות, וחברות בגזע לבן. לבעלי-חוב, לשופפים⁵ ולמשרתים, היה הכל במשותף עם בנקאים, ספסרי-אדמות ובעלי-מטעים, ואף לא דבר במשותף עם אדומי-עור, שחורי-עור או צהובי-עור. מותכים בעיקרון כזה, הם היו ניתנים לגיוס באמצעותו, להפוך לאספסופים לבנים, אספסופי-לינץ', 'לוחמים באינדיאנים'.

הגזענות הייתה בתחילה אחת ממספר שיטות לגיוס צבאות קולוניאליים, ולמרות שנוצלה באופן מלא יותר באמריקה מאשר אי-פעם בעבר, היא לא דחקה את רגליהן של שיטות אחרות אלא היוותה תוספת-משלימה להן. קורבנות החלוצים הפולשים תוארו עדיין כבלתי-מאמינים, כופרים. אך החלוצים, כמו ההולנדים המוקדמים יותר, היו ברובם נוצרים פרוטסטנטים, והם ראו בכפירה כדבר הראוי לענישה, לא לתיקון. הקורבנות המשיכו גם להיות מזוהים כפראים, קניבלים ופרימיטיבים, אך מונחים אלו, גם-כן, הפסיקו להוות אבחון של מצב בר-תקנה

ונטו להפוך למילים נרדפות לבלתי-לבנים, מצב חסר-תקנה. גזענות הייתה אידיאולוגיה שהתאימה באופן מושלם למעש של שעבוד והשמדה.

גישת אספסוף-הלינץ', ההתקהלות על קורבנות המוגדרים כנחותים, קסמה לבריונים מעוטי-אנושיות אשר חסרו כל מושג של משחק הוגן. אך גישה זו לא קסמה לכולם. אנשי-עסקים אמריקניים, בחלקם רמאים ובחלקם אנשים ראויים-לביטחון, תמיד החזיקו באמתחתם משהו עבור כל אחד. עבור האנשים הרבים בעלי אישיות של 'גיורג' הקדוש', בעלי מושג כלשהו של כבוד וצמא גדול לגבורה, האויב תואר באופן שונה במקצת: עבורם היו האויבים אומות עשירות וחזקות כשלהם, ביערות טרנס-מונטניין ולחופי האגמים הגדולים.

מהללי הישגי הגבורה של הספרדים הקיסריים מצאו קיסריות במקסיקו התיכונה ועל גבי האנדים. מהללי הגיבורים האמריקניים הלאומיים מצאו אומות; הם הפכו התנגדויות נואשות של כפריים אנ-ארכיים לקונויות בינלאומיות שמאחוריהן עמדו מוחותיהם המכוונים של ארכונים כמו גנרל פונטיאק וגנרל טקומסה [Tecumseh]; הם אכלסו את היערות במנהיגים לאומיים אדירים, מטות יעילים של גנרלים וצבאות בני מספרים עצומים של גייסות פטריוטיים; הם הקרינו את המבנים הדכאניים שלהם על הלא-נודע; הם ראו עותק מדויק של עצמם, בהיפוך כל הצבעים – משהו דומה לתשליל-צילום. האויב הפך, כך, לשווה במונחים של מבנה, כוח וכוונות. מלחמה נגד אויב כזה לא הייתה רק משחק הוגן; היא הייתה הכרח חיוני, עניין של חיים או מוות. מאפייניו האחרים של האויב – הכפירה, הפראות, הקניבליזם – הפכו את משימות הנישול, השעבוד וההשמדה עוד יותר מידיים בנחיצותם, הפכו את ההישגים הללו למאצילים משנה גבורה.

אמתחת התוכנית הלאומית הייתה עתה פחות-או-יותר מלאה. הצהרה זו עלולה לעורר פליאה בקורא שעדיין לא ראה 'אומות אמיתיות' כלשהן על שדה-ההיסטוריה בשלב זה. ארצות-הברית עדיין הייתה אוסף של 'יישויות אתניות' [ethnicities] מרובות-שפה, מרובות-דת ומרובות-תרבות, והאומה הצרפתית עלתה על גדות גבולותיה והפכה עצמה לקיסרות נפוליאונית. הקורא עלול לנסות ליישם הגדרה של אומה כטריטוריה מאורגנת הכוללת עם בעל שפה, מנהיגים ודת משותפים, או לפחות אחד מן השלושה. הגדרה כזו, ברורה, תמציתית וסטאטית, אינה תיאור של התופעה אלא דברי-תירוץ, הצדקה, עבורה. התופעה לא הייתה דבר הנופל תחת הגדרה סטאטית אלא תהליך דינאמי. השפה, המנהיגים והדת המשותפים, כמו דמם הלבן של מקימי-המושבות האמריקניים, היו אך תירוץ, מכשירים לגיוס צבאות. שיאו של התהליך לא היה הקדש של המשותפויות אלא דילול שלהן, איבוד מוחלט של שפה, דת ומנהיגים; יושבי האומה דיברו בשפת ההון, סגדו למזבח המדינה והגבילו את מנהיגיהם לאלו המותרים בידי המשטרה הלאומית.

* * *

לאומיות הינה ההפך מן הקיסריות רק בתחום ההגדרות. בפועל, לאומיות הייתה מתודולוגיה לניהול קיסרות ההון.

הגידול המתמיד בהון, המכונה לעיתים קרובות קידמה חומרית, התפתחות כלכלית או תיעוש, היה הפעילות העיקרית של מעמדות-הביניים, ה-'בורגנות', משום שהון היה מה שהחזיקו בבעלותם, מה שהיה רכושם; המעמדות העליונים היו בעלים של אחוזות.

גילוי עולמות חדשים של עושר העשיר במידה עצומה מעמדות-ביניים אלו, אך גם הפכס לפגיעים. המלכים והאצילים אשר ליקטו בתחילה את עושרו השדוד של העולם החדש נטרו טינה על אובדנו המוחלט זולת מספר פרסי-מזכרת לסוחריהם ממעמד-הביניים. מצב זה היה בלתי-נמנע. העושר לא הגיע בצורות שמישות: הסוחרים סיפקו למלך עצמים בהם יכול היה להשתמש, בתמורה לאוצרות השדודים. אפילו כך, מונארכים אשר ראו עצמם מתרוששים בעוד סוחריהם מתעשרים לא בחלו בשימוש בשכריהם החמושים לשדוד את הסוחרים העשירים. כתוצאה מכך סבלו מעמדות-הביניים פגיעות חוזרות ונשנות תחת המשטר הישן – פגיעות ברכושם. צבא המלך ומשטרתו לא היו מגינים אמנים של רכוש מעמד-הביניים, והסוחרים העשירים, אשר כבר היו מפעילים את עסקי הקיסרות, נקטו צעדים להביא את אי-היציבות לקיצה: הם לקחו לידיהם את הפוליטיקה גם-כן. הם יכולים היו לשכור צבאות פרטיים, ואכן עשו כך פעמים רבות. אך ברגע בו מכשירים לגיוס צבאות לאומיים וכוחות משטרה לאומיים הופיעו באופק, אנשי-העסקים הפגועים פנו אליהם. המעלה העיקרית של כוח חמוש לאומי הינה שהוא מבטיח כי משרת פטריוטי יילחם לצד הבוס שלו נגד משרתו של הבוס האויב.

היציבות המובטחת בידי מנגנון דכאני לאומי סיפקה לבעלים מעין חממה בה יכול הונם לגדול, לצמוח, להתרבות. המונח 'לצמוח' [to grow] ונגזרותיו באים מאוצר-המילים של הקפיטליסטים עצמם. אנשים אלו חושבים על יחידת הון כעל גרגר-תבואה או זרע אשר הם משקיעים באדמה פוריה. באביב הם רואים צמח גדל מכל זרע. בקיץ הם קוצרים זרעים רבים כל-כך מכל צמח, שלאחר התשלום על האדמה, על אור-השמש ועל הגשם, עדיין נותרים בידיהם יותר זרעים מאשר היו להם בתחילה. בשנה שלאחר-מכן הם מגדילים את השדה, ובהדרגה כל פני-הארץ משתפרים. במציאות, גרגר-התבואה התחיליים הם כסף; אור-השמש והגשם הם האנרגיה המוצאת על-ידי העובדים; הצמחים הם בתי-חרושת, בתי-מלאכה ומכרות, הפירות הנקצרים הינם מצרכים [commodities], חתיכות של עולם מעובד; ויתרת הזרעים, הרווח, הינם הישגים [emoluments] שהקפיטליסט משאיר לעצמו במקום לחלקם בין העובדים.

התהליך ככלל היה מורכב מעיבוד חומרים טבעיים לפריטים בני-מכר או מצרכים, וכליאתם של עובדים בשכר במפעלי העיבוד.

נישואי ההון והמדע היו אחראיים לניתור הגדול בו אנו חיים היום. מדענים טהורים גילו את המרכיבים אליהם ניתן לפרק את הסביבה הטבעית; משקיעים הניחו הימורים על השיטות השונות לפירוק; מדענים יישומיים או מנהלים הבטיחו כי עובדי השכר הנתונים למרותם ביצעו את הפרוייקט עד הסוף. מדענים חברתיים חיפשו דרכים להפוך עובדים לאנושיים פחות, יעילים יותר ודומים יותר למכונות. הודות למדע, קפיטליסטים היו מסוגלים להתמיר חלק גדול מן הסביבה הטבעית לעולם מעובד, מְצַרְפֵּת [artifice], ולצמצם את רוב בני-האדם למטפלים יעילים במצרפת.

תהליך הייצור הקפיטליסטי נותח ובוקר בידי פילוסופים ומשוררים רבים, ובאופן הבולט ביותר על-ידי קרל מרקס⁶, אשר ביקורותיו נפחו חיות בתנועות חברתיות מיליטנטיות, וממשיכות לעשות כן. למרקס הייתה 'נקודה עיוורת' חשובה; רוב תלמידיו, ופעילים רבים שלא היו תלמידיו, בנו את מצעם על בסיס נקודה עיוורת זו. מרקס היה תומך נלהב של מאבק הבורגנות לשחרור מכבלים פיאודליים – מי לא היה נלהב באותם ימים? הוא, שהבחין כי הרעיונות השליטים של עידן היו רעיונותיו של המעמד השליט, חלק רבים מרעיונות מעמד-הביניים אשר אך מקרוב עלה לשלוט. הוא היה תומך נלהב של ההשכלה, של רציונליזם, של קידמה חומרית. היה זה מרקס שהצביע בתובנה כי בכל פעם שעובד שיחזר את כוח-עבודתו, בכל דקה שהקדיש העובד למשימה שהוקצתה לו, הוא העצים את המנגנון החומרי והחברתי השולל את אנושותו. אך אותו מרקס עצמו היה תומך נלהב ביישום המדע בתחום הייצור.

מרקס ערך ניתוח יסודי של תהליך הייצור כניצול-לרעה של עבודה, אך הוא העיר הערות מעטות ומהוססות לגבי ההון הראשוני שאפשר את התהליך⁷. ללא ההון הראשוני, לא התכנו השקעות, לא התכן ייצור, אף לא ניתור גדול קדימה. דרישת-קדם זו נותחה בידי המרקסיסט הרוסי הסובייטי המוקדם פראוברז'נסקי, אשר שאל מספר תובנות מן המרקסיסטית הפולניה רוזה לוקסמבורג לניסוח התיאוריה שלו לגבי רכש ראשוני [primitive acquisition]⁸. במילה 'ראשוני' התכוון פראוברז'נסקי לבסיס הבניין הקפיטליסטי, היסוד, התנאי-המוקדם. תנאי-מוקדם זה לא יכול להתעורר מתוך תהליך הייצור הקפיטליסטי עצמו, אם התהליך עדיין אינו מתרחש כסדרו. עליו בהכרח להגיע מחוץ לתהליך הייצור. הוא מגיע מן המושבות הנגזלות. הוא מגיע מן האוכלוסיות המנושלות והמושמות של המושבות. בימים מוקדמים יותר, כאשר לא היו מושבות מעבר לים, ההון התחילי, דרישת-הקדם לתהליך הייצור הקפיטליסטי, היה נסחט ממושבות פנימיות, מן האיכרים הנגזלים שאדמותיהם גודרו ויבוליהם הוחרמו לפי הוראה, מיהודים ומוסלמים מגורשים שנושלו מרכושם.

ההצבר [accumulation] הראשוני או ה-'מקדמי' של הון אינו מאורע שקרה פעם אחת, בעבר הרחוק, ולעולם לא לאחר מכן. זהו מאורע הממשיך ללוות את תהליך הייצור הקפיטליסטי, והינו חלק אינטגרלי ממנו. התהליך שתואר על-ידי מרקס אחראי לרווחים רגילים ובאופן מחזורי נהרס בידי משברים הטבועים במערכת; הזריקות החדשות של הון מקדמי הינן הרפואה היחידה הידועה למשברים אלו. ללא רכש ראשוני מתמיד של הון, תהליך הייצור ייפסק; כל משבר ייטה להפוך קבוע.

רצח-עם, ההשמדה המחושבת של אוכלוסיות אנושיות המסווגות כטרף לגיטימי, לא היווה סטייה קיצונית בתהליך שליו בלעדיו-כן של קידמה. רצח-עם היווה תנאי-מוקדם לתהליך זה. זוהי הסיבה שכוחות חמושים לאומיים היו נחוצים לנושאי ההון. כוחות אלו לא רק הגנו על בעלי ההון מחמתם המתקוממת של עובדי השכר המנוצלים שלהם. כוחות אלו השיגו את הגביע הקדוש, מנורת הקסמים, ההון המקדמי, באמצעות ניגוח שעריהם של זרים, תוך התנגדות מצידם וללא התנגדות מצידם, על-ידי ביזה, גירוש ורצח.

דריסות-רגליהם של צבאות לאומיים הינן עקבות מצעד הקידמה. צבאות פטריטיים אלו היו, והינם עדיין, הפלא השביעי של העולם. בהם גר זאב עם כבש, העכביש לצד הזבוב. בהם, עובדים מנוצלים היו לידידי-הנפש של המנוצלים, איכרים השקועים בחובות לידידי-נפשם של נושים, פתאים לידידי-נפשם של נוכלים, באחוזה שעוררה לא בידי אהבה אלא בידי שינאה – שינאת המקורות הפוטנציאליים של הון מקדמי, המסווגים כבלתי-מאמינים, פראים, גזעים נחותים.

קהילות אנושיות, השונות זו מזו במנהגיהן כנוצות מיני ציפורים, ידעו פלישה, ביזה ולבסוף השמדה מעבר ליכולת הדימיון לתפוס. הבגדים וחפצי-הערך של הקהילות הנעלמות נאספו כפרסי-שלל והוצגו במוזיאונים כעקבות נוספים למצעד הקידמה; האמונות והמנהגים הנכחדים הפכו למושא-הסקרנות של עוד אחד ממדעיו הרבים של הכובש. השדות המוחרמים, היערות והחיות לוקטו כאוצרות-שלל, כהון מקדמי, כתנאי-מוקדם לתהליך הייצור שהיה עתיד להפוך את השדות לחוות, את העצים לקורות, את החיות לכובעים, את המינרלים לתחמושת, את הניצולים האנושיים לעבודה זולה. רצח-עם היה, והינו עדיין, התנאי-המוקדם, אבן-הפינה והתשתית של התשלובות התעשייתיות-צבאיות, של הסביבות המעובדות, של עולמות המשרדים ומגרשי-החנייה.

* * *

לאומיות הייתה מותאמת באופן כה מושלם למשימתה הכפולה, ביות העובדים וביזת זרים, שנמצאה מושכת לכולם – כל אלו, רוצה לומר, שנשאו או שאפו לשאת בידיהם חלק מן ההון.

במשך המאה ה-19, בייחוד במשך מחציתה השנייה, כל בעלים של הון בר-השקעה גילה כי היו לו שורשים בין אנשי-הארץ, הניתנים לגיוס, שדיברו את שפת אימו וסגדו לאלי אביו. הלהט של לאומן כזה היה ציני באופן שקוף, משום שהוא לא היה עוד בן-הארץ ולא היה לו עוד שורשים בין קרובי אביו או אימו: הוא מצא את ישועתו בחסכוניותו, התפלל להשקעותיו ודיבר בשפת חשבונות העלות שלו. אך הוא למד, מאמריקנים וצרפתים, כי למרות שלא יכול היה לגייס את אנשי-הארץ כמשרתים נאמנים, לקוחות ומקבלי-שירותים, הוא יכול היה לגייסם כאחים נאמנים לדת הקתולית, האורתודוקסית או הפרוטסטנטית. שפות, דתות ומנהגים הפכו לחומרי ריתוך עבור בניין מדינות הלאום.

חומרי-הריתוך היו אמצעים, לא יעדים. מטרת היישויות הלאומיות לא הייתה לפתח שפות, דתות או מנהגים, אלא לפתח כלכלות לאומיות, להפוך את אנשי-הארץ לעובדים וחיילים, להפוך את המולדת למכרות ומפעלים, להפוך אחוזות שושלתיות למיזמים קפיטליסטיים. בלעדי ההון, לא היתכנו תחמושת או אספקה, לא צבא לאומי, לא אומה.

חסכוניות והשקעות, חקר שוק וחשבון עלויות, הפרעות כפייתיות של מעמדות-הביניים-לשעבר, הרציונליסטיים, הפכו להפרעות הכפייתיות השליטות. הפרעות כפייתיות רציונליסטיות אלה הפכו לא רק ריבוניות אלא בלעדיות. פרטים אשר הציגו הפרעות כפייתיות אחרות, בלתי-רציונליות, הורחקו לתוך בתי-משוגעים.

האומות נהגו לפני-כן, אך עתה כבר לא חייבות היו, להיות מונותאיסטיות: האל או האלים הקודמים איבדו זה מכבר את חשיבותם מלבד כחומרי ריתוך. האומות היו מונו-כפייתיות, ואם מונותאיזם שירת את הכפייתיות השלטת, אז גם הוא גויס.

מלחמת העולם הראשונה סימנה את קצו של שלב אחד בתהליך ההלאמה, השלב שהחל במהפכות האמריקנית והצרפתית, השלב שהוכרז זמן רב קודם לכן בהצהרתו של אגירה והתקוממות הגראנדים ההולנדים. התביעות הסותרות של אומות ותיקות ואלו שזה-עתה-נוצרו היו למעשה הסיבות למלחמה. גרמניה, איטליה ויפן, כמו גם יוון, סרביה ואמריקה הלטינית הקולוניאלית, הגיעו זה מכבר להתאפיין ברוב מאפייני קודמותיהן הלאומיות, הפכו לקיסריות לאומיות, מונארכיות ורפובליקות, והחזקות יותר שבשחקניות החדשות שאפו לרכוש לעצמן את המאפיין החסר הראשי, הקיסרות הקולוניאלית. במהלך המלחמה, כל המרכיבים הניתנים לגיוס של שתי הקיסריות השושלתיות הנותרות, העותומאנית וההפסבורגית, כיתתו עצמם לאומות. כאשר בורגנויות בנות שפות ודתות שונות, כמו תורכים וארמנים, תבעו את אותה טריטוריה, החלשה יותר קיבלה יחס כשל ה-אינדיאנים' האמריקנים; הם הוכחדו. ריבוניות לאומית ורצח-עם היו – ונותרו עד עתה – נובעים זה מזה.

שפה ודת משותפות נדמות כדבר-מה השקול להיות-אומה, אך זאת רק בשל אשליה אופטית. כחומרי ריתוך, בשפות ובדתות נעשה שימוש כאשר שירתו את המטרה, והן נזנחו כאשר לא שירתוה. לא משוייץ מרובת-השפות ואף לא מיוגוסלביה מרובת-הדתות נמנעה הכניסה למשפחת האומות. גם צורת האפים וצבע השיער ניתנים היו לשימוש בגיוס פטריטים – ומאוחר יותר אכן כך היו. המורשות המשותפות, השורשים והמוצא המשותף הצטרכו לספק רק קריטריון יחיד – קריטריון ההיגיון המעשי בסיגנון-אמריקה: האם זה עבד? כל מה שעבד – נעשה בו שימוש. התכונות המשותפות היו חשובות לא בשל תוכן התרבותי, ההיסטורי או הפילוסופי אלא משום שהיו שימושיות לאירגון משטרה להגנה על הרכוש הלאומי ולגיוס צבאי לגזל המושבות.

ברגע בו אומה נוצרה, בני-אנוש אשר חיו בטריטוריה הלאומית אך אשר לא החזיקו במאפיינים הלאומיים יכולים היו להיחפך למושבות פנימיות, הווה אומר למקורות של הון מקדמי. ללא הון מקדמי, אף אומה לא יכולה הייתה להפוך לאומה גדולה, ואומות ששאפו לגדולה אך חסרו כמות מספקת של מושבות מעבר-לים יכלו למצוא פתרון בגזל, הדברה ונישול של בני-ארצם שלא היו בעלי המאפיינים הלאומיים.

* * *

כינון של מדינות לאום בורך בהתלהבות אופרית בידי משוררים ואיכרים כאחד אשר חשבו כי המוזות או האלים שלהם ירדו, לבסוף, אל הארץ. ה-שמיכות הרטובות' העיקריות בינות לכרזות ולגזרי-הנייר הצבעוניים שהתעופפו באוויר היו השליטים הקודמים, הילידים במושבות, וחסידיו של קרל מרקס.

המודחים וה-'מיושבים' [colonized] היו בלתי-נלהבים מסיבות מובנות.

חסידיו של מרקס היו בלתי-נלהבים משום שלמדו מן המאסטר כי חירות לאומית פירושה היה ניצול לאומי, כי הממשל הלאומי היה הועד הפועל של המעמד הקפיטליסטי הלאומי, שבאומה לא היה דבר עבור עובדים, והם שבעצמם לא היו עובדים אלא בורגניים באותה מידה כמו הקפיטליסטים השליטים, הכריזו כי לעובדים לא הייתה ארץ ואירגנו את עצמם לכדי אינטרנציונל. אינטרנציונל זה התפצל לשלושה, וכל אחד מן האינטרנציונלים נע במידה הולכת וגוברת לתוך תחום הנקודה העיוורת של מרקס.

האינטרנציונל הראשון נסחב בידי המתרגם-בשעתו של מרקס לרוסית והיריב שלו, באקונין, מורד מנוסה אשר היה לאומן קנאי עד שלמד על ניצול ממרקס. באקונין וחבריו, מורדים בכל סמכות, מרדו גם בסמכותו של מרקס; הם חשדו במרקס בניסיון להפוך את האינטרנציונל למדינה שתהיה דכאנית כמו הפיאודליות והלאומיות גם-יחד. באקונין וההולכים אחריו היו חד-משמעיים בדחייתם את כל המדינות, אך היה להם יחס עמום לגבי

יוזמה קפיטליסטית. אפילו יותר ממרקס, הם האדירו את המדע, היללו את הקידמה החומרית ואת התיעוש. בהיותם מורדים, הם החשיבו כל מאבק כמאבק טוב, אך הטוב מכולם היה המאבק נגד אויביה לשעבר של הבורגנות, המאבק נגד בעלי-אדמות פיאודליים והכנסייה הקתולית. כך שיגשג האינטרנציונל הבאקוניניסטי במקומות כמו ספרד, שם לא השלימה הבורגנות את מאבקה לעצמאות אלא, במקום זאת, באה בברית עם בארונים פיאודליים והכנסייה להגנה מפני עובדים ואיכרים מתקוממים. הבאקוניניסטים לחמו ליישום המהפכה הבורגנית בלי הבורגנות ונגדה. הם קראו לעצמם אנארכיסטים וסלדו מכל המדינות, אך לא הגיעו אפילו לתחילתו של הסבר כיצד ירכשו הם את התעשייה, הקידמה המדע הראשוניים או המשכיים, במילים אחרות את ההון, בלי צבא ומשטרה. לא ניתנה להם מעולם הזדמנות ליישב את הסתירה שלהם במעש, ובאקוניניסטים של זמננו עדיין לא יישבו אותה, אף לא הפכו מודעים כי ישנה סתירה בין אנארכיה לבין תעשייה.

האינטרנציונל השני, מרדני פחות מן הראשון, הגיע להשלמה בעניין ההון כמו גם בעניין המדינה. בהיותם מחופרים עמוקות בנקודה העיוורת של מרקס, הפרופסורים של אירגון זה לא הסתבכו ברשתה של סתירה באקוניניסטי כלשהיא. היה זה ברור להם כי הניצול והגזל היו תנאים הכרחיים לקידמה החומרית, והם החליטו באופן ריאליסטי להשלים עם מצב זה כבלתי-נמנע. כל שביקשו היה חלק גדול יותר מן הרווחים עבור העובדים, ומשרדים בממסד הפוליטי עבור עצמם, כנציגי העובדים. כמו אנשי-האיגודים הטובים אשר קדמו להם ובאו אחריהם, הפרופסורים הסוציאליסטיים התביישו ב-"שאלה הקולוניאלית", אך בושתם, כמו זו של פיליפ הפסבורג, לא עשתה אלא להטריד את מצפונם. בחלוף הזמן, סוציאליסטים גרמניים קיסרניים, סוציאליסטים דנים מלוכניים וסוציאליסטים צרפתים רפובליקנים הפסיקו אפילו להיות אינטרנציונליסטים.

האינטרנציונל השלישי לא רק שהשלים עם ההון והמדינה, אלא הפכם ליעדו. האינטרנציונל לא נוצר על-ידי אינטלקטואלים מרדנים או חולקים על המקובל; הוא נוצר בידי מדינה, המדינה הרוסית, לאחר שהמפלגה הבולשביקית כוננה עצמה במשרות השלטון ובתפקידיו באותה מדינה. הפעילות העיקרית של האינטרנציונל הייתה לפרסם את ההישגים של המדינה הרוסית המשופצרת, של מפלגתה השלטת ושל מייסד המפלגה, אדם שקרא לעצמו לנין. הישגי המפלגה ומייסדה אכן היו כבירים, אך המפרסמים עשו כמיטב יכולתם להסתיר את מה שהיה כביר ביותר בהם.

* * *

מלחמת-העולם הראשונה הותירה שתי קיסריות ענקיות על פרשת-דרכים. הקיסרות השמימית של סין, המדינה הרציפה העתיקה ביותר בעולם, ואימפריית הצארים, עסק חדש הרבה יותר, ריחפו בחוסר-יציבות בין סיכוי הפיכת עצמן למדינות-לאום וסיכוי ההתפוררות ליחידות קטנות יותר, כפי שעשו קרובותיהן העותומאנית וההפסבורגית.

לנין פתר את הדילמה עבור רוסיה. האם אפשרי כי יתרחש דבר כזה? מרקס הבחין כי פרט יחיד אינו יכול לשנות נסיבות; הוא יכול רק להסתייע בהן. מרקס כנראה צדק. הישגו של לנין לא היה שינוי הנסיבות, אלא הסתייעות בהן באופן יוצא-מן-הכלל. הישג זה היה כביר באופורטוניזם שלו.

לנין היה בורגני רוסי אשר קילל את חולשתה ואוזלת-ידה של הבורגנות הרוסית.⁹ תומך נלהב של פיתוח קפיטליסטי, מעריץ של פיתוח בסגנון-אמריקני, הוא לא זיהה את מטרתו עם זו של אלו שקילל, אלא עם אויביהם, עם החסידים האנטי-קפיטליסטיים של מרקס. הוא הסתייע בנקודה העיוורת של מרקס להתמרת הביקורת של מרקס על תהליך הייצור הקפיטליסטי למדריך לפיתוח ההון, מדריך 'הון בעשרה צעדים קלים'. מחקריו של מרקס על הניצול והאימולול הפכו מזון למורעבים, קרן-שפע. אנשי-עסקים אמריקנים כבר שיווקו שתן כמי-מעיינות, אך אף איש-אמונים אמריקני עוד לא הצליח לחולל היפוך בסדר-גודל כזה.

נסיבות לא השתנו כלל. כל צעד של ההיפוך בוצע בנסיבות הזמינות, בשיטות מנוסות ובטוחות. אנשי-הארץ הרוסיים לא יכלו להיות מגוייסים במונחים של הרוסיות שלהם או האורתודוקסיות שלהם או היותם לבנים, אך הם יכולים היו, ואכן היו, להתגייסים במונחים של ניצולם, של דיכויים, של יובלות סבלם תחת עריצות הצארים. דיכוי וניצול הפכו לחומרי היתוך. פרקי הסבל הארוכים תחת הצארים שימשו באותה צורה ולאותה מטרה כמו קירקוף נשים לבנות וילדים לבנים בידי אמריקנים ילידים: הם שימשו לאירגון אנשים לכדי יחידות לוחמות, עובדים של הצבא הלאומי והמשטרה הלאומית.

הצגת הדיקטטור והועד המרכזי של המפלגה כדיקטטורה של הפרולטריון המשוחרר נדמית כדבר-מה חדש, אך אפילו זה היה נכון רק לגבי בחירת המילים. הצגה כזו הינה דבר עתיק כפרעונים והלוגאלים של מצריים ומסופוטמיה העתיקות, אשר נבחרו בידי האל להנהיג את העם, אשר בשיחם עם האל היוו התגלמות של העם כולו. היה זה גימיק בדוק ובטוח של שליטים. אפילו אם התקדימים העתיקים נשכחו באופן זמני, תקדמים חדש יותר סופק על-ידי הועדה הצרפתית לבריאות הציבור, אשר הציגה עצמה כהתגלמות הרצון הכללי של האומה.

היעד, קומוניזם, ההדחה וההחלפה של הקפיטליזם, נדמה גם הוא להיות משהו חדש, שינוי של הנסיבות. אך רק המילה הייתה חדשה. מטרת הדיקטטור של הפרולטריון הייתה עדיין קידמה בסגנון-אמריקני, פיתוח קפיטליסטי, חיבור לחשמל, תעבורת-המונים מהירה, מדע, עיבוד הסביבה הטבעית. היעד היה הקפיטליזם שהבורגנות החלשה והלא-יוצלת נכשלה בפיתוחו. בעזרת ההון של מרקס כאור ומדריך לדרכם, הדיקטטור

ומפלגתו יפתחו את הקפיטליזם ברוסיה; הם ישמשו כבורגנות חלופית, והם ישתמשו בכוח המדינה לא רק לשטר את התהליך, אלא גם כדי להשיק אותו ולנהלו.

לנין לא חי זמן רב מספיק להציג את גאוונות-הביצוע שלו כמנהל כללי של ההון הרוסי, אך יורשו סטאלין הדגים באופן נרחב את כוחות מכוונתו של המייסד. הצעד הראשון היה הרכש הראשוני של הון. אם מרקס לא היה מאוד בהיר בעניין זה, פראוברז'נסקי היה גם היה בהיר. פראוברז'נסקי נכלא, ותיאורו של השיטות המנוסות והבדוקות לרכישת הון ראשונית יושמו ברוסיה העצומה בשטחה. ההון הראשוני של הקפיטליסטים האנגלים, האמריקנים, הבלגים ואחרים הגיע ממושבות נגזלות מעבר-לים. לרוסיה לא היו מושבות מעבר-לים. חסר זה לא היווה מכשול. כלל פני-הארץ הרוסי הותמר למושבה.

המקורות הראשוניים להון מקדמי היו קולאקים, איכרים אשר החזיקו בדבר-מה השווה בגזל. מסע זה היה כה מוצלח שהוא יושם על יתר האיכרים גם-כן, בציפייה ההגיונית כי כמויות קטנות הנשדדות מאנשים רבים יסתכמו בערימת-אוצרות נכבדה.

האיכרים לא היו ילידי-המושבות הראשוניים. המעמד השליט הקודם כבר נושל ביסודיות מכל עושרו ורכושו, אך מקור נוסף של הון מקדמי עדיין היה בנמצא. בהיות כלל כוח המדינה מרוכז בידיהם, הדיקטטורים גילו עד-מהרה כי הם יכולים לייצר מקורות של רכש ראשוני. יזמים מצליחים, איכרים ועובדים ממורמרים, פעילים של אירגונים מתחרים, אפילו חברי מפלגה מפוכחים-מן-האשליה, יכולים היו להיות מסווגים כנגד-מהפכנים, להיאסף, להינשל ולהישלח להם למחנות עבודה. כל הגירושים, ההוצאות ההמוניות להורג והנישולים של מקימי-מושבות קודמים הופעלו מחדש ברוסיה.

מקימי-מושבות קודמים, בהיותם חלוצים, נאלצו להסתמך על ניסוי וטעייה. הדיקטטורים הרוסים לא נאלצו לחפש פתרון בניסוי וטעייה. עד זמנם, כל שיטות רכישת ההון המקדמי נוסו ונבדקו, ויכולות היו להיות מיושמות באופן מדעי. הון רוסי התפתח בסביבה מבוקרת לחלוטין, בחממה: כל מתג, כל משתנה, נשלט בידי המשטרה הלאומית. גורמים אשר הושארו ליד המקרה בסביבות מבוקרות פחות נפלו לידי המשטרה בחממה הרוסית. העובדה כי ילידי-המושבות לא היו מחוץ-לארץ אלא בתוכה, ולפיכך נתונים לא תחת כיבוש אלא תחת מאסר, הגבירה עוד יותר את היקף התפקיד ואת הגודל של המשטרה. בחלוף הזמן, הפכה המשטרה הכל-יכולה השורה-בכל להקרנת-הדמות ולהתגלמות הגלויה של הפרולטריון, וקומוניזם הפך לשם נרדף לאירגון ולשליטה משטרתיים מוחלטים.

* * *

ציפיותיו של לנין, עם זאת, לא הוגשמו במלואן בידי החממה הרוסית. המשטרה-כקפיטליסט עשתה פלאים ברכש הון מקדמי מן הנגד-מהפכנים המנושלים, אך לא היטיבה עשות כל-כך בניהול תהליך הייצור הקפיטליסטי. ייתכן שעדיין מוקדם לומר זאת בביטחון, אך עד עתה הייתה הביורוקרטיה המשטרתית לא-יוצלת לפחות באותה מידה כמו הבורגנות שלנין קילל; יכולתה לגלות עוד ועוד מקורות של הון מקדמי נדמית כדבר היחיד שהחזיקה מעל פני המים.

גם משיכתו של מנגנון זה לא הגיעה לרמת ציפיותיו של לנין. מנגנון המשטרה הלניניסטי לא עוררה משיכה באנשי-עסקים או בפוליטיקאים מבוססים; הוא לא נתפס כשיטה איכותית יותר לניהול תהליך הייצור. היא עוררה משיכה אצל מעמד חברתי שונה משהו, מעמד אשר אנסה לתאר בקצרה, והיא היוותה עבורו דוגמה בראש ובראשונה לשיטה לתפיסת כוח לאומי ושנית לשיטה לרכש ראשוני של הון.

יורשי לנין וסטאלין לא היו משמרות פרטוריים של ממש, נושאים בכוח כלכלי ופוליטי בשם ולתועלת של מונארך מיותר; הם היו פרטורים-מחליפים, תלמידים של כוח כלכלי ופוליטי שהתייטשו מלהגיע אי-פעם אפילו לרמות בינוניות של כוח. המודל הלניניסטי הציע לאנשים כאלו את הסיכוי לדלג מעל הרמות הבינוניות הישר לתוך הארמון המרכזי.

יורשיו של לנין היו פקידי-דלפק ואנשי מינויים זוטרים, אנשים כמו מוסוליני, מאו צה טונג והיטלר, אנשים אשר, כמו לנין עצמו, קיללו את בורגנויותיהם החלשות והבלתי-יוצלת על כשלונו לבסס את גדולת אומתם.

(איני כולל את הציונים בין יורשיו של לנין משום שהם שייכים לדור קודם. הם היו בני-זמנו של לנין אשר, אולי באופן עצמאי, גילו את כוח הרדיפה והסבל כחומרי ריתוך לגיוס צבא ומשטרה לאומיים. הציונים תרמו תרומות אחרות משל עצמם. יחסם לקבוצה דתית מפוזרת של אוכלוסיה כאומה, כפייתם של מדינת הלאום הקפיטליסטית כמטרת-הכל ומהות-הכל של אותה אוכלוסיה, וצמצום את המורשת הדתית למורשת גזעית, תרמה יסודות חשובים למתודולוגיה הלאומית, והייתה עתידה להביא להשלכות הרות-גורל כאשר תיושם על אוכלוסיה של יהודים, לא כולם ציונים, בידי אוכלוסיה שהולחמה יחדיו לכדי גזע גרמני.)

מוסוליני, מאו צה טונג והיטלר חדרו בעד מסך הסיסמאות וראו בהישגיהם של לנין וסטאלין מה שהיו באמת: שיטות מוצלחות לתפיסת כוח המדינה ולהחזקה בו. כל השלושה קיצצו את המתודולוגיה ליסודותיה. הצעד הראשון היה להתחבר לתלמידים עמיתים-לדרך-החשיבה של הכוח וליצור את גרעין האירגון המשטרתית, קבוצה הנקראת, על שם זו של לנין, המפלגה. הצעד הבא היה לגייס את הבסיס ההמוני, את הגייסות הזמינים ואת ספקי

ציוד הגייסות. הצעד השלישי היה לתפוס את מנגנון המדינה, להציב את התיאורטיקן במשרת הדוצ'ה, היו"ר או הפיהרר, לחלק תפקידי ניהול ושיטור בין העלית או הקאדר, ולרתום את הבסיס ההמוני לעבודה. הצעד הרביעי היה להשיג לבטח את ההון המקדמי הדרוש לתיקון או בניית תשלובת תעשייתית-צבאית המסוגלת לתמוך במנהיג ובקאדר הלאומיים, במשטרה ובצבא, במנהלים התעשייתיים; ללא הון זה לא יוכלו להיות כלי-נשק, לא כוח, לא אומה.

יורשיהם של לנין וסטאלין קיצצו ענפים מיותרים מן המתודולוגיה, במסעי הגיוס שלהם, באמצעות המעטה בהתייחסות לניצול קפיטליסטי והתרכזות בדיכוי לאומי. דברים אודות ניצול לא שירתו עוד מטרה של ממש, ולמעשה הפכו למעוררי בושה, שכן היה זה ברור לכל, בייחוד לעובדים שכירים, כי מהפכנים מוצלחים לא שמו קץ לעבודת השכר אלא הרחיבו את תחומיה.

בהיותם פרגמטיים כמו אנשי-עסקים אמריקניים, המהפכנים החדשים לא דיברו על שחרור מעבודה שכירה, אלא על שחרור לאומי¹⁰. סוג זה של שחרור לא היה חלום של אוטופיסטים רומנטיים; היה זה בדיוק הדבר האפשרי, וכל שהיה אפשרי, בעולם הקיים; לא היה צורך אלא להסתייע בנסיבות הקיימות זה-מכבר כדי לגרום לכך לקרות. שחרור לאומי כלל שחרור היו"ר הלאומי והמשטרה הלאומית מכבלי אין-האונות; כינונו במקום של היו"ר וביסוס המשטרה לא היו חלומות באספמיה אלא רכיבים של אסטרטגיה מנוסה ובדוקה, של מדע.

מפלגות סוציאליסטיות פאשיסטיות ולאומיות היו הראשונות להוכיח כי האסטרטגיה פועלת, כי מעשה של מפלגת הבולשביקים אכן ניתן לשחזור. היו"רים הלאומיים וצוותיהם הציבו עצמם בשלטון ויצאו לרכוש את ההון המקדמי הדרוש לגדולה לאומית. הפאשיסטים דחפו לעצמם לתוך אחד האזורים האחרונים באיטליה שלא עבר פלישה וחרשו בו כפי שמתעשים קודמים חרשו בקיסרויות הקולוניאליות שלהם. הסוציאליסטים הלאומיים כיוונו אל היהודים, אוכלוסיה פנימית שהייתה חלק מ-'גרמניה המאוחדת' באותה מידה כמו כל קבוצה גרמנית אחרת, כמקור הראשון שלהם להון מקדמי משום שרבים מן היהודים, כמו רבים מן הקולאקים של סטאלין, החזיקו בדברים הכדאיים לביזה.

הציונים כבר הקדימו את הסוציאליסטים הלאומיים בצמצום הדת לגזע, והסוציאליסטים הלאומיים יכולים היו להביט לאחור אל חלוצים אמריקניים למציאת דרכים לשימוש במכשיר שהיוותה הגזענות. העלית של היטלר צריכה הייתה רק לתרגם את גוף המחקר הגזעני האמריקני כדי לצייד את מוסדותיהם המדעיים בספריות גדולות. הסוציאליסטים הלאומיים טיפלו ביהודים בדרך דומה למדי לזו בה האמריקנים טיפלו באוכלוסיה הילידית של צפון אמריקה, להוציא את העובדה כי הסוציאליסטים הלאומיים יישמו טכנולוגיה מאוחרת וחזקה הרבה יותר למשימות הגירוש, הנישול וההדברה של בני-אדם. אך בכך לא היו מדברים מאוחרים אלו מחדשים; הם פשוט ניצלו את הנסיבות שבתחום השגתם.

אל הפאשיסטים והסוציאליסטים הצטרפו בוני-קיסרות יפנים שפחדו כי האימפריה השמימית המתפוררת תהפוך למקור של הון מקדמי למתעשים מהפכניים רוסיים או סיניים. ביוצרים ציר, השלושה יצאו להפוך את יבשות העולם למקורות של רכש ראשוני של הון. הם לא הוטרדו בידי אומות אחרות עד שהתחילו לחזור לתחום המושבות וארצות-הבית של כוחות קפיטליסטיים מבוססים. הצמצום של קפיטליסטים קיימים זה-מכבר לטרף העובר קולוניזציה יכול היה להתבצע באופן פנימי, בתחום בו היה הדבר תמיד חוקי, משום ששליטי האומה קבעו את חוקיה – וכבר בוצע בפועל באופן פנימי בידי לניניסטים וסטאליניסטים. אך מנהג כזה משמעותו הייתה שינוי נסיבות, ולא היה ניתן לבצעו בחוץ-לארץ מבלי לעורר מלחמת עולם. כוחות הציר חרגו מתחום השגתם והפסידו.

לאחר המלחמה, אנשים מהוגנים רבים עתידים היו לדבר על כוונות הציר כבלתי-הגיוניות ועל היטלר כעל מטורף. אך אותם אנשים הגיוניים יחשיבו אישים כג'ורג' וושינגטון ותומס ג'פרסון כשפויים ורציונליים, למרות שאישים אלה העלו במחשבתם והחלו לבצע כיבוש של יבשת ענקית, הגלייה והדברה של אוכלוסיית היבשת, בעת בה פרויקט שכזה היה אפשרי לביצוע הרבה פחות מאשר זה של הציר¹¹. נכון הדבר כי הטכנולוגיות כמו גם המדעים הפיזיים, הכימיים, הביולוגיים והחברתיים שיושמו בידי וושינגטון וג'פרסון היו שונים למדי מאלו שיושמו בידי הסוציאליסטים הלאומיים. אך אם ידע הוא כוח, אם היה זה רציונלי עבור חלוצים מוקדמים לפצוע ולהרוג באמצעות אבק שריפה בעידן הכרכרות הרתומות-לסוס, מדוע היה זה בלתי-רציונלי עבור הסוציאליסטים הלאומיים לפצוע ולהרוג באמצעות חומרי-נפץ עתירי-כוח, גז וחומרים כימיים בעידן הרקטות, הצוללות ואוטסרדות הבטון?

הנאצים היו, אם היו משהו, אפילו יותר מוכוונים-למדע מאשר האמריקנים. בעיתם, היו הם שם-נרדף ליעילות מדעית בחלק גדול מן העולם. הם החזיקו תיק על כל דבר, רשמו בטבלה והצליבו בין טבלאות את פרטי ממצאיהם, פרסמו את טבלאותיהם בפרסומים מדעיים. בהם, אפילו גזענות לא הייתה תכונתם של מעוררי-מהומות באזורי הספר, אלא של מוסדות מבוססים.

נדמה כי אנשים הגיוניים רבים משווים שיעון עם כישלון. דוגמה זו לא תהא הפעם הראשונה. רבים קראו לנפוליאון מטורף כאשר היה בכלא או בגלות, אך כאשר נפוליאון צץ-מחדש כקיסר, אותם אנשים דיברו עליו בכבוד, אפילו בהערצה. כלילאה וגלות אינם נתפסים רק כתרופה לשיגעון, אלא כסממנים שלו. כישלון הוא טיפשות.

* * *

מאו צה-טונג, הסוציאליסט הלאומי החלוצי השלישי (או קומוניסט לאומי; המילה השנייה אינה משנה עוד, שכן אין היא אלא שריד היסטורי; הביטוי 'פאשיסט שמאלני' יתאים גם-כן, אך הוא מביע פחות משמעות אפילו מאשר הביטויים הלאומיים) הצליח בעשייה עבור הקיסרות השמימית מה שלנין עשה עבור קיסרות הצארים. המנגנון הברוקרטי העתיק בעולם לא התפורר לכדי יחידות קטנות יותר או מושבות של מתעשים אחרים; הוא צץ מחדש, בשינויים מפליגים, כרפובליקה עממית, כמגדלור עבור 'אומות מדוכאות'.

היו"ר והקאדר שלו הלכו בעקבות טור ארוך של קודמים והתמירו את הקיסרות השמימית למקור עצום של הון מקדמי, עם איבזור מלא בטיהורים, רדיפות והניתורים האדירים קדימה שכתוצאה מכך.

השלב הבא, השקתו של תהליך הייצור הקפיטליסטי, בוצע לפי הדגם הרוסי, הווה אומר בידי המשטרה הלאומית. דבר זה לא פעל טוב יותר בסין מאשר ברוסיה. כפי הנראה, התפקיד היזמי היה אמור להיות מופקד בידי אנשים ראויים לביטחון או רמאים אשר יכולים היו לשכנע אנשים אחרים, ושוטרים אינם משרים בדרך-כלל את הביטחון הדרוש. אך עובדה זו הייתה חשובה למאואיסטים עוד פחות מאשר הייתה ללניניסטים. תהליך הייצור הקפיטליסטי נותר חשוב, חשוב לפחות כמו המסעות השגרתיים של רכש ראשוני, שכן ללא ההון אין כל כוח, כל אומה. אך המאואיסטים טוענים פעמים מועטות, והולכות ומתמעטות, כי הדגם שלהם הוא שיטה עדיפה של ייצור, ובכך הם צנועים יותר מן הרוסים ומאוכזבים פחות מן התוצאות של משטרתם התעשייתית.

הדגם המאואיסטי מציע עצמו למשמרות ביטחון ולסטודנטים ברחבי העולם כמתודולוגיה מנוסה ובדוקה של כוח, כאסטרטגיה מדעית של שחרור לאומי. מדע זה, הידוע כמחשבת מאו צה-טונג¹², מציע לאיש בעל השאיפות היו"ריות ולקאדרים את הסיכוי לכוח חסר-תקדמים על פני יצורים חיים, פעולות אנושיות ואפילו מחשבות. האפיפיור והכמרים של הכנסייה הקתולית, עם כל האינקוויזיציות והוידויים שלהם, לא החזיקו מעולם כוח כזה, לא משום שהיו דוחים אותו לו נפל לידיהם, אלא משום שחסרו את האמצעים שהתאפשרו בזכות המדע והטכנולוגיה המודרניים.

שחרור האומה הינו השלב האחרון בחיסול הטפילים. קפיטליזם כבר ניקה קודם לכן את הטבע מטפילים וצימצם את רובו של הטבע הנותר לחומרי-גלם לתעשיות עיבוד. סוציאליזם לאומי מודרני, או [לשון אחר] לאומיות סוציאליסטית, טומן בחובו את הסיכוי לחיסול הטפילים בחברה האנושית גם כן. הטפילים האנושיים הינם בדרך-כלל מקורות של הון מקדמי, אך ההון אינו תמיד 'חומרי'; הוא יכול להיות גם תרבותי או 'רוחני'. הצורות, המיתוסים, השירה והמוסיקה של העם מחוסלים כבדרך-אגב; חלק מן המוסיקה והמנהגים של 'התרבות העממית' צצים שוב לאחר-מכן, מעובדים וארוזים, כמרכיבים במחזה הלאומי, כקישוטים למסעות ההצבר הלאומיים; הצורות והמיתוסים הופכים לחומרי גלם לעיבוד בידי אחד או כמה מ-'מדעי האדם'. אפילו הטינה חסרת-התועלת של עובדים כלפי עבודת השכר המנוכרת שלהם מחוסלת. כאשר האומה משוחררת, עבודת שכר מפסיקה להיות עול מיותר והופכת למחוייבות לאומית, שיש לבצעה בחדווה. הכלואים באומה המשוחררת כליל קוראים את 1984 של אורוול כמחקר אנתרופולוגי, תיאור של עידן קודם.

לא ניתן עוד לבצע סאטיריזציה של מצב עניינים זה. כל סאטירה מסתכנת בהפיכה לתנ"ך עבור עוד חזית שחרור לאומי.¹³ כל סאטיריקן מסתכן בהפיכה למייסד של דת חדשה, בודהה, זרתוסטרא, ישו, מוחמד או מרקס. כל חשיפה לידה ההרסנית של המערכת הדומיננטית, כל ביקורת של פעולות המערכת, הופכת בשר לסוסי המשחררים, חומרי היתוך לבוני הצבאות. מחשבת מאו צה-טונג בגרסאותיה ומהדורותיה השונות הינה מדע כולל כמו גם תיאולוגיה כוללת; היא פיזיקה חברתית כמו גם מטאפיזיקה קוסמית. הועדה הצרפתית לבריאות הלאומית טענה כי היא מגלמת את רצון הכלל של האומה הצרפתית בלבד. העדכונים של מחשבת מאו צה-טונג טוענים לגלם את רצון כלל מדוכאי העולם.

העדכונים המתמידים בהגות זו הינם הכרחיים משום שניסוחיה הראשוניים לא היו ישימים לכלל האוכלוסיות שעברו קולוניזציה בעולם, ולמעשה לאף אחת מהן. אף אחת מהן לא חלקה את המסורת הסינית של נשיאה של מנגנון מדינתי על גבה במשך אלפיים השנים הקודמות. מעטים ממדוכאי העולם החזיקו חלק כלשהוא ממאפייני האומה בעבור הקרוב או הרחוק. מחשבת מאו צה-טונג הצטרפה להיות מותאמת לאנשים שאבותיהם חיו ללא יו"רים לאומיים, צבאות לאומיים או משטרה לאומית, ללא תהליך ייצור קפיטליסטי ולפיכך ללא הצורך בהון מקדמי.

עדכונים אלו הושגו בידי העשרת ההגות המקורית בשאילה ממסולני, היטלר ומדינת ישראל הציונית. התאוריה של מסולני על הגשמת ייעוד האומה במדינה הייתה עמוד-תווך עיקרי. כל קבוצות האנשים, קטנות כגדולות, תעשייתיות או שאינן-תעשייתיות, מרוכזות או מפוזרות, נראו כאומות, לא במונחי עברן, אלא במונחי ההילה שלהן, הפוטנציאל שלהן, פוטנציאל שהוטמע בחזיתות השחרור הלאומי שלהן. טיפולו של היטלר (ושל הציונים) באומה כיישות גזעית היה עמוד-תווך מרכזי נוסף. הקאדרים גויסו מקרב אנשים שדולדלו מיחסי-הקרבה והמנהגים של אבותיהם, ולפיכך לא היו המשחררים נבדלים מן המדכאים במונחים של שפה, אמונות, מנהגים או כלי-נשק; חומר היתוך היחיד שקישר אותם זה לזה ולבסיס ההמוני שלהם היה חומר היתוך שקישר משרתים לבנים לבוסים לבנים בספר האמריקני; ה-'קשר הגזעי' נתן זהויות לחסרי-הזהות, קרבה לחסרי-הקרובים, קהילה למי שאיבדו את קהילותיהם; היה זה הקשר האחרון של המדולדלים תרבותית.

* * *

המחשבה המעודכנת יכולה הייתה להיות מיושמת לאפריקאים כמו גם לאנשי נאווהאו, אפאציים כמו גם פלסטינים¹⁴. השאלות ממוסוליני, היטלר והציונים מוסוות היטב, משום שמוסוליני והיטלר כשלו בהחזקת הכוח שתפסו, ומשום שהציונים המצליחים הפכו את מדינתם לשוטר של העולם נגד כל יתר חזיתות השחרור הלאומי. לנין, סטאלין ומאו צה-טונג חייבים לקבל אפילו יותר אשראי מאשר מגיע להם.

הדגמים המעודכנים והישימים-לכל עובדים באופן די דומה למקוריים, אך באופן חלק יותר; שחרור לאומי הפך למדע יישומי; המנגנון נבדק פעמים רבות; הבליטות החדות הרבות במקור יושרו זה מכבר. כל שנחוץ לגרום למכונה לרוץ הוא נהג, סרט-שינוע ודלק.

הנהג הינו כמובן התיאורטיקן עצמו, או תלמידו הקרוב. רצועת השינוע היא המטה הכללי, האירגון, הקרוי גם המפלגה או המפלגה הקומוניסטית. מפלגה קומוניסטית זו הינה בדיוק מה שנתפס בציבור שהינה. היא הגרעין של אירגון המשטרה המבצע את הטיהור ואשר בעצמו יטוהר ברגע בו המנהיג הופך למנהיג לאומי וצריך לעדכן-מחדש את ההגות הבלתי-משתנה בעודו מתאים עצמו למשפחת האומות, או לפחות למשפחת הבנקאים, ספקי הנשק והמשקיעים. והדלק: האומה המדוכאת, ההמונים הסובלים, העם המשוחררים הינם וימשיכו להיות הדלק.

המנהיג והמטה הכללי אינם מוטסים לארץ מן החוץ; הם אינם מסעירים [agitators] זרים. הם מוצרים בלתי-נפרדים מתהליך הייצור הקפיטליסטי. תהליך ייצור זה לווה תמיד בגזענות. גזענות אינה מרכיב הכרחי של ייצור, אך גזענות (בצורה כלשהיא) היוותה מרכיב הכרחי בתהליך ההצבר הראשוני של הון, והיא דלפה כמעט תמיד לתהליך הייצור.

אומות מתועשות השיגו את הונן המקדמי בידי נישול, הגלייה, רדיפה והפרדה כפוייה, גם אם לא תמיד באמצעות הדברה, של אנשים המסווגים כטרף לגיטימי. קשרי-קירבה נשברו, סביבות מחייה נהרסו, מערכים תרבותיים ומנהגים נעקרו.

צאצאים של ניצולים ממתקפות כאלה הינם בני-מזל אם הם מצליחים לשמר את הקטנים שבשרידים, את החמקמקים שבצללי תרבויות אבותיהם. רבים מן הצאצאים אינם משמרים אפילו צללים; הם מדולדלים לחלוטין; הם הולכים לעבוד; הם מגדילים עוד יותר את המנגנון שהרס את תרבות אבותיהם. ובעולם העבודה הם מוצבים לשוליים, לעבודות הבלתי-נעימות והבלתי-מכניסות ביותר. דבר זה משגע אותם. אורז שקיות בסופרמרקט, למשל, עשוי לדעת יותר על המלאי וסידורו מאשר המנהל, עשוי לדעת כי גזענות הינה הסיבה היחידה שהוא אינו מנהל והמנהל אינו אורז. מאבטח עשוי לדעת כי גזענות היא הסיבה היחידה שהוא לא מפקד המשטרה. בינות אנשים אשר איבדו את כל שרשיהם, החולמים על עצמם כמנהלי סופרמרקטים ומפקדי משטרה, משתרשת החזית לשחרור לאומי; כאן נוצרים המנהיג והמטה הכללי.

לאומיות ממשיכה להיות מושכת עבור המדולדלים משום שאפשרויות אחרות נדמות שליליות עוד יותר. תרבות האבות נהרסה; לפיכך, לפי תקן מעשי, היא נכשלה; האבות היחידים ששרדו היו אלו שהתאימו עצמם למערכת של הכובש, והם שרדו בשולי ערימות הזבל. האוטופיות השונות של משוררים וחולמים וה-"מיתולוגיות של הפרולטריון" השונות כשלו גם-כן; הן לא הוכיחו עצמן במעשה; הן היו לא יותר מאשר יומרה, חלומות באספמיה, מגדלים באויר; הפרולטריון הממשי היה גזעני באותה מידה כמו הבוסים והמשטרה.

האורז והמאבטח איבדו קשר עם התרבות העתיקה; חלומות באספמיה ואוטופיות אינם מעניינים אותם, והינם למעשה נשללים בבוז של איש-העסקים כלפי משוררים, נוודים וחולמים. לאומיות מציעה משהו מוחשי, משהו שנבדק ונוסה וידוע כי הוא עובד. אין כל סיבה של ממש לצאצאי הנרדפים להיות יותר נרדפים כאשר לאומיות מציעה להם את הסיכוי להיות רודפים. קרובים וקרובים-רחוקים של קורבנות יכולים להפוך למדינת לאום גזענית; הם יכולים בעצמם לסגור עדרי בני-אדם במחנות ריכוז, לצוות על אנשים אחרים כרצונם, לבצע מלחמת רצח-עם נגדם, להשיג הון מקדמי על-ידי נישולם. ואם 'קרובים גזעיים' של קורבנותיו של היטלר יכולים לעשות זאת, כך יכולים גם קרובים וקרוביהם-הרחוקים של קורבנותיו של וושינגטון, ג'קסון, רייגן או בגין.

כל אוכלוסיה מדוכאת יכולה להפוך לאומה, תשליל של האומה המדוכאת, מקום בו האורז-לשעבר הוא מנהל הסופרמרקט, בו המאבטח לשעבר הוא מפקד המשטרה. באמצעות יישום האסטרטגיה המתוקנת, כל מאבטח יכול לעקוב אחר התקדים של המשמרות הפרטוריים של רומא. משטרת הביטחון של תאגיד [trust] כרייה זר יכולה להכריז על עצמה כרפובליקה, לשחרר את העם, ולהמשיך ולשחרר אותם עד שלא נותר להם אלא להתפלל שהשחרור ייגמר. אפילו לפני תפיסת הכוח, כנופיה יכולה לקרוא לעצמה חזית ולהציע לאנשים עניים משוטרים בקפידה וממוסים בכבדות משהו נוסף שעדיין חסר להם: מנגנון איסוף-מעשרים וחוליית-חיסול, הווה אומר מס איכרים נוסף ומשטרה, משטרת העם. בדרכים אלה, אנשים יכולים להיות משוחררים מתכונות אבותיהם סובלי-ההתעללות; כל הישגים שעדיין שורדים מזמנים טרום-תעשייתיים ומתרבויות בלתי-קפיטליסטיות יכולים לבסוף להיעקר כליל.

הרעיון כי הבנה של רצח-העם, כי זיכרון של השואות, יכול להוביל אנשים רק לרצות לפרק את המערכת, הינו מוטעה. המשיכה המתמשכת שבלאומיות מצביעה על כך כי ההיפך הוא הנכון, כי הבנה של רצח-העם הובילה אנשים לגייס צבאות רוצחי-עם, כי זכרון השואות הוביל אנשים לבצע שואות. המשוררים הרגישים שזכרו את האובדן, החוקרים שתיעדו אותו, היו כמו המדענים הטהורים שגילו את מבנה האטום. מדענים יישומיים

השתמשו בתגלית לבקע את גרעין האטום, ליצר כלי-נשק אשר יכולים לבקע את הגרעין של כל אטום; לאומנים השתמשו בשירה כדי לפלג ולהתיך אוכלוסיות אנושיות, לגייס צבאות רוצחי-עם, לבצע שואות חדשות.

המדענים הטורפים, המשוררים והחוקרים מחשיבים עצמם חפים מפשעי פני-הארצות ההרוסות והגופות החרוכות. האם הם חפים מפשע?

נדמה לי כי לפחות אחת מאבחנותיו של מרקס היא נכונה: כל שנייה המוקדשת לתהליך הייצור הקפיטליסטי, כל מחשבה הנתרמת למערכת התעשייתית, מגדילה עוד יותר כוח שהינו זר לטבע, לתרבות, לחיים. מדע יישומי אינו דבר-מה זר; זהו חלק בלתי-נפרד מתהליך הייצור הקפיטליסטי. לאומיות לא יובאה מן החוץ. היא תוצר של תהליך הייצור הקפיטליסטי, כמו התרכובות הכימיות המרעילות את האגמים, האוויר, החיות והאנשים, כמו תחנות-הכוח הגרעיניות המקרינות מיקרו-סביבות כהכנה להקרנה של המקרו-סביבה.

כאחרית-דבר אבקש לענות לשאלה לפני שהיא נשאלת. השאלה היא: "האיך סבור כי מוטב לצאצא של עם מדוכא להיות מנהל סופרמרקט או מפקד משטרה?" תשובתי היא שאלה אחרת: איזה מנהל מחנה ריכוז, מוציא לאומי להורג או חוקר בעינויים אינו צאצא לעם מדוכא?

- 1 פרדי פרלמן [Freddie Perlman], **המשיכה המתמשכת שבלאומיות** [The Continuing Appeal of Nationalism], מתוך **אנארכיה: יומן של תשוקה מזויינת** [Anarchy: A Journal of Desire Armed], גיליון 37, קיץ 1993. המאמר הופיע לראשונה ב-**האחווה החמישית**, חורף 1984.
- 2 המשמרות הפרטוריים (cohors praetoria) – יחידת-עילית צבאית שתפקידה הרשמי היה שמירה על הקיסר ועל האימפריה; התרכזו בעיקר בסביבות רומא.
- 3 [זהו מעין משחק-מילים]
- 4 [כיום המונח 'מעמד הביניים' הוא בעל משמעות שונה, משום שהמונארכיה והאריסטוקרטיה אינם קיימים כמעמדות בחברה הקפיטליסטית]
- 5 שופפים (מאנגלית: squatters) – אנשים המתישבים בבניין או בשטח מסויים בלא הזכות החוקית לעשות כן.
- 6 תת-הכותרת לכרך הראשון של **הון** (הספר ידוע גם בתעתיק הלועזי 'קפיטל') הינה "ביקורת של הכלכלה הפוליטית: תהליך הייצור הקפיטליסטי" (הכרך פורסם במקור על-ידי צ'רלס קר ושות', 1906).
- 7 שם (במהדורת Random House), עמ' 784-850: חלק VIII: "ה-ירכש הראשוני" [The So-Called Primitive Acquisition].
- 8 א. פרברזנסקי [E. Preobrazhensky], **הכלכלה החדשה** [The New Economics], מוסקבה, 1926; ספר אשר בישר על "חוק הרכש הראשוני הסוציאליסטי" הרה-הגורל.
- 9 ראה ולדימיר א. לנין, **התפתחות הקפיטליזם ברוסיה**, 1899. אני מצטט מעמוד 599 במהדורת 'בית-פרסום הקידמה מוסקבה' מ-1964: "אם... אנו משווים את המהירות הנוכחית של הפיתוח עם זו שיכולה הייתה להיות מושגת ברמה הכללית של הטכניקה והתרבות כפי שהיא היום, קצב הפיתוח הנוכחי של קפיטליזם ברוסיה חייב להיחשב כאיטי. והוא אינו יכול להיות אלא איטי, שכן אף לא בארץ קפיטליסטית אחת הייתה הישרדות של מוסדות עתיקים שהינם בלתי-תואמים לקפיטליזם, מעכבים את התפתחותו, ומרעים את תנאי הייצורים...".
- 10 או שחרורה של המדינה: "המיתוס שלנו היא האומה, המיתוס שלנו היא גדולת האומה"; "זוהי המדינה היוצרת את האומה, מנפשה ולפיכך מחייה עם שנעשה מודע לאחדותו שבנפשו"; "תמיד קורה שמקסימום חירות מתלכד עם מקסימום כוח של המדינה"; "הכל עובר המדינה; אף לא דבר נגד המדינה; אף לא דבר מחוץ למדינה" מתוך צ'ה קוסה [Che Cosa], **הפאשיזם והדוקטרינה של הפאשיזם**, מצוטט על-ידי ג.ה. סאבין [G.H. Sabine], **היסטוריה של תיאוריה פוליטית**, ניו-יורק 1955, עמ' 872-878.
- 11 "...ההרחבה ההדרגתית של יישובינו תביא לפרישת הפרא באותה מידת ודאות שהיא תביא לפרישת הזאב; כך לגבי שניהם, בהיותם חיות טרף, למרות השוני בצורתם." (ג'ורג' וושינגטון, 1783). "...אם אי-פעם נאלצים אנו להניף את הקרדום נגד שבת כלשהוא, לא נניח אותו לעולם עד שהשבת הודבר, או הוברח מעבר...". (תומאס ג'פרסון, 1807). "...מעשי הטבח האכזריים שביצעו בנשים ובילדים בגבולותינו, שנתפסו בהפתעה, יאלצו אותנו עתה לרודפם עד הדברה, או להבריחם למקומות-מושב חדשים מעבר להישג ידינו" (תומאס ג'פרסון, 1813). מצוטט על-ידי ריצ'רד דרינון [Richard Drinnon] ב-**עם הפנים מערבה: המטאפיזיקה של שנת-אינדיאנים ובניית קיסריות** [Facing West: The Metaphysics of Indian-Hating and Empire Building], ניו-יורק, הספריה האמריקנית החדשה, 1980; עמ' 96, 98.
- 12 זמין בכריכה רכה כ-**ציטוטים של היו"ר מאו** [Quotations of Chariman Mao], פקין, המחלקה הפוליטית של צבא השחרור העממי, 1966.
- 13 'שחור ואדום' [Red & Black] ניסו ליצור סאטירה על מצב זה לפני יותר מעשר שנים בפרסום של מדרוך מזויף למנהיגים מהפכניים, מדרוך 'עשה זאת בעצמך', שכותבו, מייקל וולי [Michael Velli] הציע לעשות עבור הניסוך המהפכן המודרני מה שהציע מקיאולי לניסוך הפיאודלי. 'מדרוך' מזויף זה הורכב מהיתוך של מחשבה מאו-צה-טונגית עם הגותם של לנין, סטאלין, מוסוליני, היטלר וחסידיהם המודרניים, והציע מתכונים מבעיתים להכנת אירגונים מהפכניים ותפיסת הכוח השלטוני. באופן מדאיג, לפחות חצי מן הבקשות ל-'מדרוך' זה הגיעו מבעלי שאיפות לשחרור לאומי, וייתכן כי חלק מן הגרסאות הנוכחיות של המטאפיזיקה הלאומית כוללת מתכונים שהציע מייקל וולי.
- 14 אינני מגזים. אני מחזיק לפני מנשר באורך-ספר שכותרתו 'המיתולוגיה של הפרולטריון הלבן': **קורס קצר להבנת בבל'**, מאת ג' סאקאי, שיקגו, דפוס כוכב-השחר, 1983. כיישום של הגותו של מאו צה-טונג להיסטוריה האמריקנית, זוהי היצירה המאואיסטית רבת-הרגישות ביותר שראיתי מעולם. הכותב מתעד ומתאר, לעיתים באופן מוחשי ביותר, את הדיכוי של האפריקאים המשועבדים של אמריקה, ההגליות וההדברות של התושבים הילידיים של היבשת, הניצול הגזעני של הסינים באמריקה והכליאה של יפנים-אמריקנים במחנות ריכוז. הכותב מנייד את כל הניסיונות הללו בטרור בלתי-מרוסן לא לשם חיפוש דרכים להתעלות מעל המערכת שביצעה אותם, אלא כדי לדחוק בקורבנות לשחזר אותה מערכת משל עצמם. זרוע בתמונות וציטוטים של היו"רים לנין, סטאלין, מאו צה-טונג והו-צ'י

מין, יצירה זו לא מנסה כלל להסתיר או להשוות את כוונותיה הדכאניות; היא קוראת לאפריקאים כמו גם לאנשי נאוואהו, לאפאצי, לפלסטינים (ולאחרים) לארגן מפלגה, לתפוס את כוח המדינה, ולחסל טפילים.